

# KULTUR SOM NÖJE

## Om att sänka trösklar till kultur



En krönika av Emil Jensen,  
artist och författare

Äntligen dags för lite kultur!  
Åh nej, kultur har jag aldrig förstått, det är inget för mig, tänker nån direkt.

När vi använder ordet kultur är det många som stelnar till. Inte bara den som ska uppleva kultur. Ibland kan själva kulturutövaren stelna till inför ordet när den inser att det är just kultur den ska utöva. Det kan jag själv känna ibland inför en föreställning jag ska göra, när jag läst i tidningen att jag står under rubriken "kulturevenemang".

Vad är då kultur och vad räknas dit – och varför stelnar vi till?

Gränsen mellan kultur och nöje är ofta lite flytande, om det ens finns någon.

Film, till exempel, räknas ofta som nöje. Fast är det en riktigt bra eller tillräckligt gammal film är det kultur.

Teater är kultur, men är det för mycket humor i föreställningen är det nöje.

Om någon trollar med ord är det kultur, om någon trollar med bestick är det nöje.

Det är helt enkelt svårt att avgöra vad som är vad. Däremot verkar detta med att stelna till inför ordet enbart gälla just kultur.

Få stelnar till när någon säger "äntligen dags för lite nöje!"

Ibland får vi därför lura med oss folk på kulturupplevelser, och först efteråt avslöja att det var kultur de upplevde.

"Jaha, var det kultur, det hade jag ingen aning om att jag skulle uppskatta. Jag gillar ju egentligen inte kultur", kan folk säga då.

Vad är det du inte gillar med kultur?

"Jamen det är så pretentiöst och stelt" säger samma folk då.

Därmed generaliserar jag folk lika mycket som folk generaliserar kultur.

Jag tror det är viktigt att dröja vid den bilden av kultur och avdramatisera den, för att sen kunna komma till kärnan i varför kultur är så värdefullt i vård och omsorg, i nöd och lust, för sjuka och friska – och alla däremellan.

För att göra kultur tillgängligt för alla krävs därför inte bara praktiska lösningar, som digitalisering, utan även opraktiska lösningar som avdramatisering.

För många år sen höll jag i skrivarkurser på en skola. Kurserna var en vecka långa och ingick i en längre utbildning som vände sig till vuxna som varit långtidssjukskrivna, som en hjälp för att komma tillbaka till arbetslivet, studielivet eller livet i största allmänhet.

De flesta kursdeltagare hade ingen skrivvana alls och bävade inför kursen. Vissa började första dagen med att berätta hur fruktansvärt laddat det var för dem att skriva, och en del frågade om de kunde slippa själva skrivmomentet och bara sitta med och lyssna?

Självklart, sa jag.

Innan veckan var slut hade alla kursdeltagare på samtliga kurser skrivit egna dikter, pjäser och noveller.

Hade jag sagt att det i förväg hade nog ingen ens vågat dyka upp första dagen.

Det var en fantastisk förvandling att bevittna och många som jag sen har träffat, flera år efter kursernas slut, har till min glädje berättat att de fortsatt skriva.

Denna förvandling berodde inte på att jag är någon expert på andras skrivande, jag är heller ingen livsbejakande motivationscoach.

Allt fanns redan där, hos alla. Jag var mest som en barnmorska, som hjälpte till att förlösa det.

Vi ägnade dagarna åt att tillsammans på lekfulla sätt försöka bli av med läsningar och prestationsångest, alla dessa blockeringar som hade uppkommit genom åren, inte minst under skoltiden.

Det var så sorgligt många som fått höra att de inte kunde skriva i skolan.

På samma sätt som många har fått höra att de inte kan sjunga eller spela.

Själv fick jag veta att jag inte kunde rita eller måla när jag gick i skolan och lever fortfarande i den övertygelsen.

Skrivarveckorna jag höll i handlade inte bara om detta att bli av med spärrar och skapa självförtroende när det gäller detta med att skriva och uttrycka sig. Minst lika mycket kretsade det kring att bli av med spärrar och få självförtroende i att intrycka sig. Och det är därför jag tar upp det i ett sammanhang som detta.

Även när det gäller att ta till sig konst och kultur förstod jag att det är många som saknar självförtroende och därför inte vågar ge sig tid – eller ge sig hän.

Det finns en vanföreställning kring kultur att det är något som är svårt, rentav för svårt, något som bara vissa förstår.

Jag tror att det till stor del är på grund av detta som den där stelheten uppstår.

Det är så synd, för det gör att många håller sig till underhållning som är bekant och bekvämt och inte ger sig själva möjligheten att möta sånt som skakar om, berör och tar fram oanade minnen, känslor och stämningar. Utan att det behöver vara så svårt – eller stelt för den delen, tvärtom.

Nu, till exempel, skulle du ta del av en krönika om vad kultur är.

Du kände säkert en viss oro för att det skulle bli pretentiöst och stelt det hela.

Men tänk så mysigt vi har haft det dessa minuter, så lätt allt har varit!

Bokstäver och ord som räknas till kultur behöver inte vara så stela.

De kan vara varma i blicken och mjuka i höfterna. Som dans.

Fast dans har jag aldrig förstått.

Det är inget för mig.